

Kunst og skaberkraft for livet

Samfundet vil gerne måle, veje og sætte to streger under børns læring og udvikling. På Kunsten i Aalborg arbejdes der med *Visual Thinking Strategies*, en formidlingsmetode, der stimulerer børnenes selvstændighed, skaberkraft og mod på mange forskellige fronter – og processen er langt vigtigere end produktet.

Af Mette Kirstine Goddixen,
journalist,
Kunsten Museum of Modern Art

Se min tegning. Synes du ikke, den er flot?

Hvis tegning er pæneste – min eller Idas?

Du kender sikkert situationer, hvor børn efterspørger din vurdering. Børn – og mennesker generelt – er vant til, at der skal være et facit på tingene; godt eller skidt, rigtigt eller forkert.

Heldigvis er der kommet øget fokus på, at alting ikke kan vurderes og evalueres som en udført regneopgave med to streger under facit. Glæde, kreativitet og oplevelser med og udvikling gennem billedkunst lader sig f.eks. ikke måle og veje. Allige-

vel har det stor værdi, når man gennem observationer og kvalitative interviews undersøger, hvordan møder med billedkunsten påvirker børns liv i institutionen og hjemme i familien. Mødet med kunsten er holistisk, der har en positiv afsmittning på børnelivet på flere niveauer.

Kunsten indgik med støtte fra Statens Kunstfond i 2018 et treårigt samarbejde med den lokale børnehave, Børnehaven Karolinelund, hvor 24 børn fra de er tre til seks år vil have 40 møder med kunst – dels på museet, dels i børnehaven og dels i workshops, hvor deres forældre og søskende inviteres med. Det er et

Kunsten Kreativitarium er museets formidlingsafdeling – og her er legeglæde og skaberkraft de vigtigste elementer.

*Kunst skal
sanes med
hele kroppen.*

*Kunsten medbringer
værker fra samlingen,
her Uniformeret søvngænger
af Christina Hamre.*

samarbejde, hvor der tænkes i helheder, og hvor der lægges vægt på proces, synergi og gensidig læring – ikke et færdigt produkt.

Projektet er et partnerskab mellem en kunstner, Helle Thorell, og pædagogisk kunstformidler, Kira Sawman fra Kunsten, og det pædagogiske personale fra Børnehaven Karolinelund.

Styrker fordybelse

At projektet løber over flere år – og gennem en periode af børnenes liv, hvor de udvikler sig meget, betragter Kira Sawman som en stor fordel. Rammen er allerede sat, når børn og fagpersoner mødes, hvilket giver tid til og rum for en anden slags fordybelse.

»Det er enormt givende at få lov til at følge de samme børn over en årrække og i forskellige miljøer. Vi får et indblik i, hvordan det påvirker børn, institution og museum, at de samme børn besøger museet intenst over en længere periode – i dette tilfælde tre år. Vi har ofte institutioner og skoleklasser inde på museet

få timer ad gangen, men det her giver nogle nye muligheder for at gå i dybden,« siger hun.

Kunsten er i løbende dialog med børnehaven, og vidensudvekslingen går begge veje. Børnehaven bliver klogere på, hvordan de inviterer kunst ind i deres hverdag, hvordan de laver billedsamtaler og kreative workshops med børn – og i det hele taget, hvordan man sanser verden åbent og æstetisk. Både børn og pædagogisk personale får skærpet opmærksomheden mod kunst i deres nærmiljø. Museet bliver klogere på, hvordan man skaber de bedste museale forhold for små børn, og hvordan man tilrettelægger undervisning – både på museet og i institutionerne – for små børn.

»Vi har oplevet, at det er ekstremt positivt, at projektperioden løber over lang tid. Det giver en genkendelse og en tryghed, der igen gør, at børnene fra første øjeblik har mod til at kaste sig ud i kunst og kreativitet. De kender jo rammen og behøver ikke bruge en masse tid og energi på at

lære de voksne at kende. På den måde kommer vi et niveau dybere end tilfældet er ved kortere forløb,« siger Kira Sawman.

Læring for livet

Og lidt over halvvejs i projektperioden har forældrene til børnene registreret, at børnenes møde med Kunsten giver dem en anden tilgang til fordybelse.

Kunsten har spurgt en mor til ét af børnene fra projektet, Felix, om hun kan se, at han tager noget med sig hjem, når han udtrykker sig eller leger.

Moren, der ikke selv har været på Kunsten siden folkeskolen, svarer:

»Ja, det kan vi godt. Han er generelt meget kreativ, og han fordyber sig i ting, når han går i gang med det også. Han tegner meget, og han sætter sig også tit alene og gør det. Faktisk var der en dag, hvor I havde lavet et eller andet, hvor han ville genskabe det derhjemme. Han spurgte »har I det her, og har I det her?« i forhold til materialer, for han ville prø-

ve at lave noget, som han havde lavet i workshop på Kunsten.»

Hun konkluderer videre:

»Så vi synes, at han er blevet god til at sætte sig og fordybe sig i en ting og ikke pludselig gå over til noget andet – at være koncentreret om den ting, som han er i gang med. På den måde har det også grebet ind i mange andre ting.«

Også i børnehaven har pædagogerne oplevet, at samarbejdet med Kunsten og kendskabet til metoden *visual thinking strategies* har sat positivt aftryk på – og kan bruges – i mange andre sammenhænge end i forhold til kunst og billeder.

»Vi oplever, at metoden også kan bruges i for eksempel konfliktsituationer, hvor børnene i højere grad forholder sig åbne og nysgerrige over for hinandens oplevelse af konflikten,« siger Tove, pædagog i Børnehaven Karolinelund.

Metoden *visual thinking strategies* udmønter sig konkret i, at formidlere

stiller åbne, nysgerrige spørgsmål til – i dette tilfælde – børnene mellem 3 og 6 år om kunstværker. Spørgsmålene lyder således:

- Hvad foregår der i billedet?
- Hvad er det i billedet, du kan se, der får dig til at sige det?
- Hvad kan vi mere finde i billedet?

Det er vigtigt, at formidlerne ikke på forhånd har defineret »det gode svar«, men går med børnene ind i deres oplevelse, giver sig tid og anerkender børnenes oplevelser ligeværdigt. Desuden er det vigtigt at lade alle komme til orde, anerkende alle bidrag og stille opfølgende (åbne) spørgsmål.

»Det er helt fantastisk, hvad børn kan få ud af et kunstværk, og hvordan de mange gange lægger vægt på noget andet end voksne,« siger Kira Sawman – og Tove, pædagog i Børnehaven Karolinelund, bakker op med et eksempel fra det videre arbejde i institutionen:

»Skriget (af Edvard Munch) var helt fantastisk at gå på opdagelse i,

for børnene ser ikke det samme som voksne. Vi ser et andet drama end deres. Det er sjovt, at de fik øje på nogle bittesmå skibe omme bag ved (ansigtet). Og historien om de skibe, der nok ville sejle ind i den her mand, der skreg, blev det vi snakkede meget om. Vi har fået mange gode historier på den her konto,« siger hun.

Børnene fik også mulighed for selv virkelig at sanse kunstværket:

Tove fortæller blandt andet, at Skriget blev skreget på skift af børnene inde i et rum ved siden af, så de andre børn kunne høre det og så tegne.

»Det er bare skønt at se, hvordan billeder giver afsæt til kreative og dramatiske udtryk i børnehaven,« siger Helle Thorell.

Det er ikke blot børnene, der får nye indsigter gennem forløbene. Kunsten formidler også VTS-redskaber og inspiration til at arbejde med billedkunst i hverdagen videre til pæ-

dagogerne. Tove fra Børnehaven Karolinelund beskriver sine erfaringer med at bruge de redskaber, hun har lært gennem samarbejdet med Kunsten.

»Jeg kunne godt mærke, det var noget, jeg kunne bruge, men det var svært deroppe (på Kunsten. Red.), men det er slet ikke svært sammen med børnene. Jeg kan huske den lørdag, hvor vi havde forældrene med på Kunsten, hvor du (Kira) sagde, at børnene også inspirerede os undervejs i samtalen. Så hvis samtalen bevæger sig ud ad en tangent, så følger vi børnene, så længe det giver mening i forhold til værket.«

Tove har øvet sig i at gøre ordene fra VTS til sine egne. For eksempel *Hvad foregår der i billedet?*

Tove synes nemlig, *hvad foregår der* – lyder som om, man giver en skideballe, hvis trykket og betoningen ikke lægges rigtigt. Men hun mærker, VTS-sætningerne også kan bruges i forhold til andre situationer mellem børnene, hvor det er hensigtsmæssigt at træde et skridt tilbage, trække vejret og frasortere sine egne forforståelser.

Øv – den er grim!

Nogle af kongstankerne bag Kunstens måde at formidle til børn på er, at der skal være dialog, at ingen observationer er forkerte, at børnene også skal have stimuleret den taktile sans – og de selv skal have lov til at skabe frit.

Derfor er det en fast del af møderne, at formidlerne har materialer med, der gør det muligt at sanse og skabe, ikke blot tale og lytte.

Kunsten vil gerne sætte kreativiteten fri og hjælpe børn og voksne til at fokusere på processer frem for produkter. En del af den rammesprængning er at slippe skabeloner og fortrykte kopitegninger i for eksempel malebøger til fordel for fri skaberkraft. Det var noget, personalet i børnehaven selv havde talt om, og samarbejdet med Kunsten gav dem en anledning til at føre det ud i livet.

Det var en opfordring, børnene tog til sig.

»Vi kiggede på hinanden og sagde, at nu skal det altså begrænses. Men børnene efterspørger det – de kan godt lide at sidde med kopiar-kene. På én eller anden måde kan jeg godt forstå, at det også kan være spændende, men jeg synes ikke, det giver så meget til dem. Nu synes jeg, at tegningen begynder at komme. Nu kommer der former og mennesker i tegningerne. Jeg synes simpelthen, det er så spændende. Det første, de beder om, når de kommer om morgenen, er at komme til at tegne. Det er det de vil. De eksperimenterer med at lave nye former. Det er så godt!« siger Tove.

Udfordringen er, at selv børn på 3-6 år er perfektionistiske og bliver kede af det, hvis de ikke kan få deres tegning til at ligne dét, de havde sat sig for at tegne.

Derfor har pædagogerne i Børnehaven Karolinelund drøftet, hvordan man kan gøre børnene fortrolige med at sætte former sammen samt give dem en forståelse af, at der ikke er et fast facit for, hvor eksperimenteret skal føre hen. Det er nemlig ikke nok, at de voksne afholder sig fra at vurdere produktet frem for processen. Børnene skal selv lære at lægge fokus på den eksperimenterende proces, på legen.

»Måske skal vi lægge papir og blyant væk og så tegne med sand, snor eller forme i ler, så vi kan komme over ønsket om akkurate tegninger,« foreslår Kira Sawman helt konkret.

Store indtryk

Samarbejdet omfatter i dag også en anden lokal børnehave, nemlig Børnehaven Blegkilde. Processen adskiller sig dog ved, at det kun er skolegruppen, der deltager – hvorfor det er ét år ad gangen.

Det er for tidligt at evaluere forløbet samlet, men Tove fra Børnehaven Karolinelund har registreret, at børnene er mere optagede af billeder

og af at tegne end børn, der ikke er med i projektet.

»Hvis jeg skal sige noget, så er det meget optaget af at tegne. Det første, de beder om morgenen, når de kommer, er at sidde og tegne. Og der kom en mor forleden dag og sagde, at hun kunne se, at hendes dreng var meget optaget af at kigge på billeder. Han har ikke engang været med ret mange gange.«

Projektet hviler på en helhedstænkning, hvorfor forældre og søskende også er med på Kunsten. Og det er børnene, der agerer guider, og som har den største fortrolighed med værkerne.

»Da børnene var på Kunsten sammen med deres familier, kunne jeg se, at der var bestemte værker, som de rigtig gerne ville vise frem for deres forældre, siger Kira.

Tove bekræfter.

»Ja, det er rigtigt – det var rigtig fint at se! Der var også forældre, som sagde, at nu forstod de bedre, hvad børnene fortalte derhjemme. Blandt andet Kvium- maleriet (Big Foot) har virkelig sat sig sine spor hos børnene! Der var nogle, der blev vildt bange, fordi de syntes, at damen så uhyggelig ud. Andre syntes, det var vildt for meget, at hun næsten ikke har noget tøj på.«

Også Felix har fundet sit favoritværk, fortæller hans mor:

»Ja, han har snakket om, at der er en Spider-Man. Og så har han fortalt om, når Kunsten har været på besøg i børnehaven, eller at børnehaven har været på besøg på Kunsten – Det er han meget opmærksom på at snakke om. Vi kan mærke på ham, at det er noget, han har været glad for at være en del af.«

Projektet er støttet af Statens Kunstfond og løber indtil 2021, hvor processen evalueres med en udstilling på Kunsten og et fyraftensmøde for involverede og interesserede maj 2021.